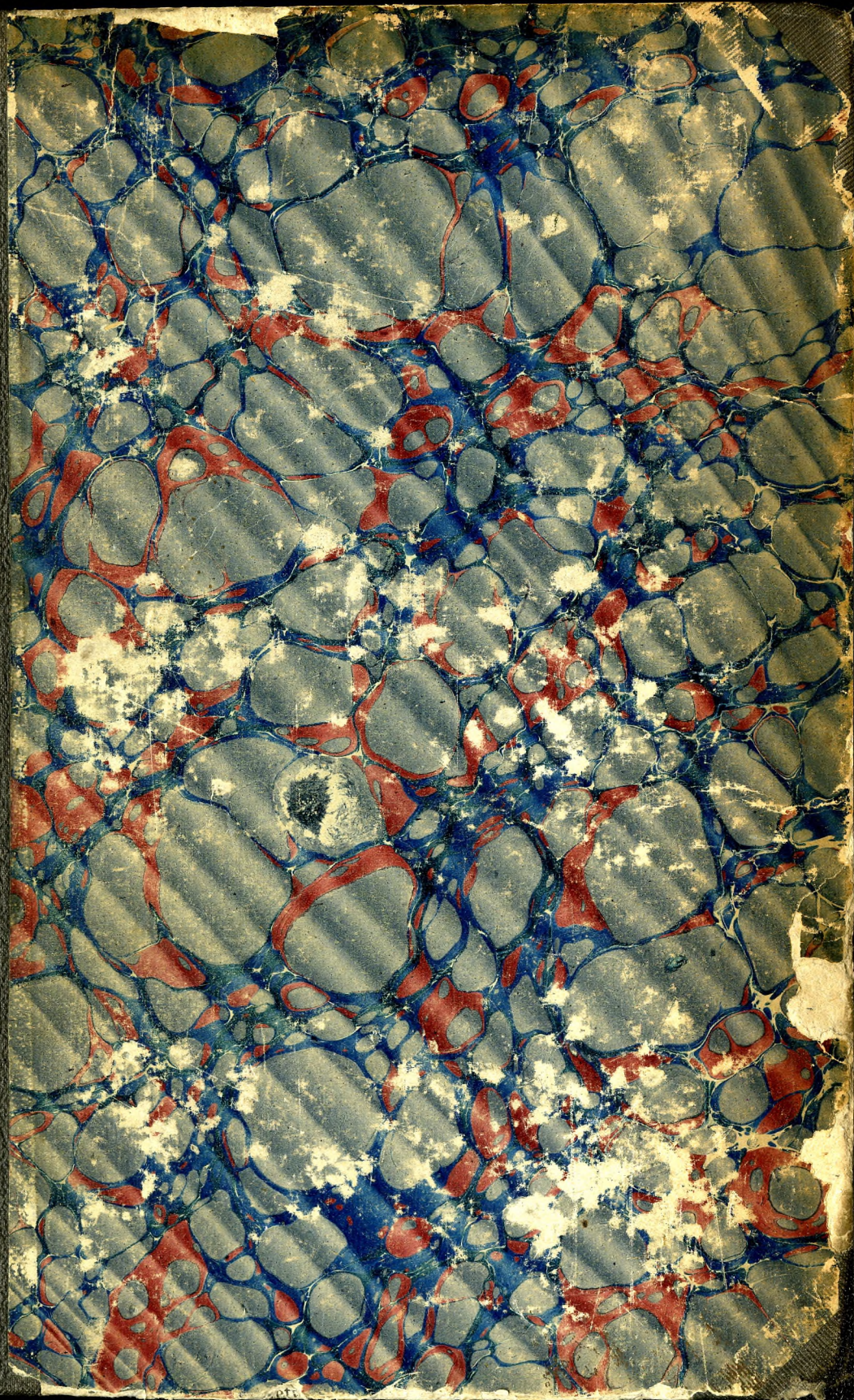

Politikai
röpiratok

G.

6
55

-2 Ball 417

Észrevételek

Missics János úr „Észrevételei“-re

a

temesi fakérdés

ügyében.

DEBALLAGI MŰR

Irta

Divald Adolf.

Budán, 1868.

a magyar kir. tud. egyetem nyomdájából.

Handwritten title at the top of the page, possibly a name or subject.

Main body of handwritten text, consisting of several paragraphs. The text is written in a cursive script and is significantly faded and mirrored, likely due to bleed-through from the reverse side of the page.

Ez a temesi fakérdés egyrészlől annyi elfogultsággal sőt rosz akarattal tárgyaltatott, másrészlől annyiszor és annyi oldalról világított meg, hogy azt tökélyesen kimerítettnek hívén, néhány hete már, miszerint eltökélttem lapjaink összes cikkei, melyek e kérdéslől szólandnak még, olvasatlan félretenni.

Minap azonban — Liptómege regényes vadonjaiban kezemhez jutott az „A Hon“ egyik száma. A gonoszhirü skorpión akadt meg szemem, s bárha a jegy mellett „Ismét a temesi fakérdés“ állott, nem tudtam a vágynak ellenállani, hogy ez állatka mérgével közelebből megismerkedjem.

Nagy volt meglepetésem, midőn olvasám, hogy a rég elcsépeltnek hitt kérdést Missics János ur tulajdonkép még csak most derítette ki teljesen, még pedig saját magam által szolgáltatott számokon alapuló oly adatokkal, „melyeknek fele is elegendő, egy különben is ingadozó ministeri szék megdöntésére.“

Missics ur — e czik szerint bebizonyítá, hogy én — aki a temesi faszerződés megkötését, mint az összes nemzet érdekeinek ez idő szerint legmegfelelőbbet, indokolva és melegen ajánlani kötelességemnek ismertem, hogy én egyszersmind oly hivatalos jellegü munkálatot bocsajtottam volna közre, melyből a legparányibb kételyt is kizáró módon kiderül, hogy a szerződés négy millió kárba mártotta az országot.

Ha van valaki, a ki ily esetben is meg tudná állani hogy Missics ur skorpió-ajánlotta czikkeit végig ne olvassa, ám dobja a következetlenség vádjának első követ reám. Meghajlom előtte és bevallom, hogy akaratom ereje ily óriási kísértésnek ellentállani nem vala képes.

Elolvastam tehát Missics urnak „kellő illedelemmel és a tárgy fontossága igényelte komolysággal“ röpiratba foglalt „És z-re vételeit“ és megvallom, hogy még most sem vagyok tisztában az iránt, ha valjon a lángész alkotó erejét bámuljam-e benne, mely a legkalandosabb rémeket teremtve, azokkal 47 lapon át megküzdeni bátor volt, vagy azon vakmerőséget, melylyel ő az ország mivelt közönsége elé a készületlenség vastag ételére rakott szándékos ferdítéseket, indokolhatlan ráfogásokat és gyanusításokat, meg a logikátlanság iszonyatos szörnyeit tálni merészkedett.

Pokoli zürhangokba foglalt zeneműnek nevezhetném e röpiratot, melynek egyes részei a következő thema lélekemelő változataiból állanak.

A bégamenti erdők addig, a mig azokból évenként csak 18000 öl fát tudtak olcsó áron eladni, az ország „jövedelmező és csekély kivétellel egyedül jövedelmező erdői“ közé tartoztak; addig ez erdők valának „azon pávák, melyeknek tolaival a többi erdők jövedelmeinek összes kimutatását feldiszíteni szokták.“

Most ellenben, a midőn ez erdőkből évenként 50000 öl fát lehetend — különben változatlan viszonyok között — az előbbinél tetemesen nagyobb áron eladni, s a fának az eddiginél sokkal nagyobb részét műszerfául értékesíteni: — most e lehetőségből

az országra a megtámadott szerződésben kikötött 10 év alatt kerek számmal négy millió forintnyi kár fog háromolni.

De bocsájtkozzunk a mű behatóbb taglalásába.

Missics ur röpirata három főrészt osztható. Az elsőben azt igyekszik bebizonyítani, hogy a mult rendszer elvei nyomán eszközölt kezelés igen jó eredményeket szolgáltatott,

a másodikban a szerződést támadja meg, és a harmadikban a végítélet tárogatóját fujja, hogy a haza átkát mindazok fejére zúdítsa, a kik elég vakmerők — egyes városok vagy választókerületek jogosulatlan önzésszülte kívánalmait az összes nemzet jól értelmezett érdekeinek alárendelni.

Lássuk egymásután.

Miután Missics ur a 4 lapon át tartó nyitány első szavaiban „Báró de Manx vagy a vadászok által elmeséltetni szokott nagytársaságok“ fölemlítése által jelzi, miszerint erdészeti tárgyról kíván dallani, az 5-dik lapon azon meglepően nagyszerű igazsággal lép olvasói elé: hogy a magyar birodalom összes erdői csekély jövedelmeinek nem a temesvári farraktár eddigi rossz vezetése az oka; hogy a feneketlen sárba süllyedt szekér megakadását nem az egyik kerék talpára ült undok légy okozá!

Constatálván tehát a légy ártatlanságát, Missics ur a lehangoló eredmények valódi és főokát következőleg derít fel:

a m. kir. pénzügyminister vezetése alá jelenleg helyezett 2002490 hold erdő 1196910 ölnyi évi fatermással a mult rendszer alatt azért jövedelmezett csak 14½ krt év — és holdanként, mert a magyar birodalomban a nevezett területen kívül még 1839200 hold oly államerdő létezik 1556400 ölnyi

fatermással, mely a m. k. pénzügyminister kezelése alá nem tartozik, és — mert ez utóbbiak kezelési eredményei a m. k. pénzügyministerium előtt ismeretlenek lévén, nem közölhetők.

Ha tehát Missics urnak sikerült volna az utóbb említett erdőket ministeriumunk születése napján a m. k. pénzügyminister kezelése alá helyezettetni, és ha ezekre nézve a mult idők kezelésének eredményei általa közölhetők lennének: ebből Missics ur szerint az következik vala, hogy ama most a m. k. pénzügyminister kezelése alatt lévő erdők 1862—1866-ban év — és holdankint $14\frac{1}{2}$ krnál többet jövedelmeztek volna!

Ezen — korszakot képező fölfedezés után Missics ur a 6-ik lapon azt állítja, hogy a temesi erdők a mult rendszer alatt kifogástalanul kezeltettek, és hogy azokat jövőre is úgy kellene kezelni, mert „ha az idevaló erdők, az idevaló faraktárral nem soroztatnak a többiek közé, akkor bizony ezen $14\frac{1}{2}$ krnyi holdankinti haszon is megszűnnék s valamennyi erdőknél csakis veszteség, mint az erdélyiekénél mutatkoznék.“

Nézzünk ezen „csábitó argumentum“-nak egy kicsit közelebbről szép szeme közé.

Missics ur röpiratában igen szeret „Lépések egy jobb jövő felé“ czimü munkámra hivatkozni, hogy hebizonyítsa, miszerint én vagyok legkonokabb ellensége azon szerződésnek, melynek elfogadását legmélyebb meggyőződése alapján ajánlottam; az olvasó tehát igen könnyen vezettethetnék azon téves nézetre, mintha Missics ur azt is hiteles adatokra alapított munkámból merítette volna, hogy a temesi erdők csakugyan oly

„p á v á k,“ melyek czifra tollaival a többi erdőknek vasárnapi diszt szoktunk kölcsönözni.

Nézzük hát nevezett munkám eddig megjelent első füzetének tábláit, és miután Missics ur szerint „a számok világosabban beszélnek, mint a logica száraz következtetései“, vagy a neki tüzesedett fantasia tévelygései, mutassuk ki azok számaiból:

1) hogy a m. k. pénzügyminister kezelése alatt lévő összes erdők 1862—1866 átlagában holdankint $14\frac{1}{2}$ krt jövedelmeztek,

2) hogy a szóban forgó „p á v á k“, tehát a rékási, lugosi és facseti, összesen 110410 holdra terjedő erdők az illető faraktárakkal együtt a föntjelölt időszak átlagában évenként 20525 frt, vagyis holdankint szintén csak $18\frac{1}{2}$ kr jövedelmet adtak, és

3) hogy a m. k. pénzügyminister alá helyezett erdők a bégamantiek nélkül 1892080 hold után összesen 270905 frtot, vagyis holdankint 14, krt jövedelmeztek.

Ha tehát a büszke tollzatu pávákat a megkoppasztott verebekhez hasonló többi erdők közé sorozzuk, akkor ez utóbbiak így nyert disze épen $\frac{2}{10}$ krt ér meg év- és holdankint.

Tant de brui pour une omelette?!

Missics uramnak e fenhéjázó állítása valóságos Don Ranudos de Colibrados; szembe nézve csupa aranyos bársony, hátul azonban a természet gyöngeségei csak átlátszó foszlányokkal takarvák.

De Missics urnak talán hitelesebb adatok állottak rendelkezésére, mint a melyekre számításaimat én alapítottam. Ha ez így van, nem lehet gondolám, hogy röpiratának valamely zugában e

forrásra reá ne akadjak. Kerestem tehát, és íme a röpirat 28-ik lapján csakugyan ott bugyog az teljes erejében:

„Hogy ezen erdők a legjövedelmezőbbek és az összes jövedelemnek csaknem harmadrészét nyújtják, a következőkből kiderül.“

„Az 1868. évi államkölségvetés III-ik füzetének tanúsága szerint: husz kerület közül, melyek

brutto jövedelme	1143194	frt
tiszta jövedelme pedig	362553	frt
esik a következő 4 kerületre, u. m.: temesvári faáruda, rékási, lugosi, facseti erdőkre,		
brutto jövedelem	406180	frt
tiszta jövedelem pedig	91864	frt

„Világos tehát, hogy ezen négy terület csaknem egy harmadát jövedelmezi a 20 kerület összes erdeinek és“ — miután ez nem 1866-ban, de 1868-ban van így, talán mégsem annyira elhibázott eljárásnak tekinthető, hogy a m. k. pénzügyminister ez erdők fatermésének értékesítésére nézve más kezelést állapított meg, mint a minő volt az, melyet Missics ur nem tud eléggé magasztalni, és a mely mellett a „pávák“ 91764 frt helyett csak 20525 frt tiszta jövedelmet adtak, az általános nyomoron felülemelkedni csak holdankénti 4 krajczárral lévén képesek.

No de iszen Missics urnak a számok csoportosításában ily csekélyke anachronismus megbocsátható; hisz ő sem Mariabrunnban sem Selmeczen nem tanulhatá meg, hogy:

Es ist nichts so fein gesponnen,
Endlich kommt's doch an die Sonne!

Röpirata 7-ik lapján Missics ur azt állítja, hogy a Béga partjáról Temesvárra usztatott famennyiség raktározása és felállítása alkalmával minden évben több ezer öltre menő többlet „a vállalkozók zsebébe tiszta hasznul esik, miután ezen ölfatöbbletért ezek mitsem tartoznak fizetni.“

„Ezen egész állítás“, hogy Missics urnak meglepő illedelemmel használt szavaival éljek, „alaptalan, nem való, és szóról szóra nem igaz.“

A meglátadott szerződés megkötését ajánló véleményem indokolásának egyik pontja ugyanis következőleg hangzik:

Az ár, mely a temesvári faraktárban az utolsó 10 év alatt ölenként átlagosan eléretett, a tölgyfára nézve 6 frt 65 kr. ez erdők többi kemény fanemeinek elegyére nézve pedig, 7 frt 63 kr volt.

Ebből a fausztatás átlagos költségeit 1 frtjával levonva, hegaparti árul 5 frt 65 kr illetőleg 6 frt 63 kr marad. Ez ár a zomban 10%-kal magasabbra számítandó, miután a part és raktárbeli ölmagasság különbsége folytán, és mert a parton az ölek simán rakottak, miglen a raktárban azok fele kereszttraktu volt, ez utóbbi helyen körülbelől 10%-kal többlet állítottak föl, mint a mennyit a partról a Bégába dobtak. Ennélfogva a Béga partján a szerződés megkötéseig a tölgyfa átlagos értéke $5 \text{ frt } 65 + 57 = 6 \text{ frt } 22 \text{ kr}$, a többi kemény fanemek elegyéé $6 \text{ frt } 63 + 66 = 7 \text{ frt } 29 \text{ kr}$ volt ölenként.

De a szerződésben a tölgyfára nézve 7 — az elegyfára nézve pedig 8 frtnyi ár köttetvén ki ölenként, kitünik: hogy a vállalkozók nemcsak a kárba mentnek állított többletet fizetik meg, de — hogy azon túl az összes tölgyfáért

78 — az elegyfáért pedig 71 krajczárral többet fizetnek ölenként, mint a mennyi eddig elérhető volt.

Missics ur a 7 és nyolczadik lapon nagy önelégültséggel küzd meg oly rémmel, melyet maga alkotott, hogy annak fejét *con amore* leüthesse. — Különös állításnak mondja ugyanis „hogy a kincstári erdőségben vágás alá eső tűzifának fele része fogyasztó piac hiányában az erdőben hagyatott veszni.“ Mindjárt e mondat után pedig nagy bölcsen a vágás alá eső vagyis levágható fa helyett a már levágottról és ölberakottról beszél, és igen örül, hogy azért sem Mariabrunnba sem pedig Selmezcze nem kellett mennie, miszerint kisüthesse: hogy nincs természetesebb és világosabb mint az, hogy azon esetre, ha egy évben annyi fa vágatott, miszerint azt kihordani bármely oknál fogva nem lehet, a jövő évben annyival kevesebb kerüljön vágás alá. — Derűltége annyira ragadja, miszerint fölkiált: hogy a csinált fát „nem is lehet ott veszni engedni, mivel ez akadályozná az erdőnek újbóli emelkedését.“ — Pedig biztosíthatjuk Missics urat, hogy ilyesmi a mult rendszer alatt minden lehetetlenség daczára is nem egy kincstári erdőben előfordult; sőt, hogy azon fa között, mely a legutolsó usztatás alkalmával jött Temesvárra, néhány ezer olyan öl van, mely 5—6 év előtt vágatott le, és a vágásokból csak az utolsó két télben hordatott ki.

Missics ur 8. 9. és 10-ik lapja szerint a közönség legnagyobb mystificációja azon állítás, miszerint az eddigi házi kezelés hátrányosabb mint a szerződészerű tömeges eladás, mert „az

állam a szerződésileg kikötött tiz éven át maga csináltatja a fát, maga hordatja ki a Béga partjára és a vállalkozóknak semmi dolguk mint a roppant nyereséget, mely különben az államot illette volna, zsebre dugni;“ — hogy e mystificatió akkor éri el tetőpontját, midőn a kormány állítja, hogy a szerződés folytán a szállítás költségeitől megszabadul.

Missics ur szerint ugyanis a szállítás a Béga partjától Temesvárig sem mibe sem kerül; olyan szállítás szerinte nem is létezik, ő legalább arról mit sem tud; szállítás neki csak az, a mi tengelyen eszközöltetik; különben nem állithatná, hogy az összes szállítási költségek „még mindig az államot terhelve, továbbá is fenmaradnak és meg nem szűnnek.“

Missics ur még azt is igyekszik elhítenni olvasóival, hogy számos vállalat, üzlet, malom- és szeszgyár megalakulta vagy keletkezése folytán az eddiginél jobb házi kezelés mellett a kincstár Temesvárott nem mint eddig 18000 de 50000 ölet volna képes eladni s így a roppant nyereséget, mely most a vállalkozóké, zsebre tenni.

Ez állításával Missics ur fényesen bebizonyította, miszerint ő csakugyan meg van győződve, hogy „a jóhiszemű közönséggel sokat, igen sokat el lehet hitetni;“ . . . „hogy az annyira tudatlan, annyira rövidlátó, miszerint vele még a lehetetlent, a nevetiségest“ is el lehet hitetni, különben e szerződés valódi előnyeit nem erőködött volna a szándékos ferditések oly sötét ködébe borítani.

Allanak pedig ez előnyök a következőkből:

Eddig a kincstár Temesvárott csak 18000 öl hasábfát tudott átlagosan évenként értékesíteni, melynek átlag-ára ölenként a Bégapartján — a Temesvárott kiállítható többletet is beleértve — 6 frt 75 kr. volt. — A szerződésben kikötött árak átlaga 7 frt 50 kr. lévén, a kincstár előnyére szolgáló árkülönbség ölenként 75 krt tesz. — Ez az eddig értékesíthetett 18000 öltre számítva, $18000 \times 75 = 13500$ frt évi nyereségnek felel meg. És ezen, sőt ennél valamivel nagyobb előny is megfelelő áremelés mellett kétségkívül Temesvár közönsége útján közvetlenül is el lett volna érhető.

Az így el nem érhető előny azonban, melyet a kincstárnak e szerződés biztosít, az: hogy az eddig értékesíthetett ölmennyiségen kívül még 32000 és több öl oly fára van biztos vevője, melyen tud adni az eddig semmi áron sem tudott. — Ennek értéke pedig a mostani tőár 4 frt 50 kr-ral ölenként számítva, $32000 \times 4.5 = 444000$ frt tiszta haszontöbbletet szolgáltat.

A kimutatott két többlet az ediginél 157500 frttal nagyobb évi jövedelmet biztosít; így pedig a magyar ministerium alá helyezett minden kincstári erdőségek 1867-ig átlagosan befolyt jövedelme, mely 291430 forintból állott, 54%-kal emelhetővé lett, miglen az illető erdők az említett összes erdőségek terének csak 20%-ját foglalják el.

Ehhez járul, hogy a termés teljes fölhasználása mellett az ediginél sokkal több fog épületi és műszerfául — ismét a jövedelem tetemes szaporításával feldolgoztatni, és hogy a megfelelő

dorongfa az illető terület községeinek házi meg iparszükséglete, és a kincstári személyzet failletményei fődözésére, a netaláni többlet pedig az ottani talaj erre alkalmas minőségénél fogva — téглаégetésre lesz fordítható.

Végül a kincstár megszabadult:

1) a fausztatás gondjaitól és veszélyeitől valamint a csatorna és az usztatás többi építményeinek föntartása és helyreállítása évi gyakran ezerekre menő költségeitől. Mind ezen költségek a szerződés alkalmával a vállalkozók javára csak 1 frt-tal számítottak be, miglen ezek ily czim alatt nyilvános lapok útján már is 2 frt 50 krt ajánlottak ölenként.

2) elemi csapásokból vagy mások birtoka megkárosításából származható — sokszor nagy összegekre rugott kiadásoktól és

3) a temesvári faraktár kezelésének és őrzésének bajaitól és költségeitől.

Hogy a fölszámlált előnyök az előbbi szokás szerint eszközöndett házi kezelés mellett csak igen csekély részben lettek volna elérhetőek, s hogy e házi kezelés épen ellenkezőleg a legnagyobb hátrányokkal volt összekötve, az a Missics ur által többször idézett értékezésnek „A temesvári faraktár“ czimü fejezetében mutattatott ki. És habár föltehető, hogy az előbbinél minden irányban jobb kezelés mellett a faüzlet Temesvárott lassanként emelkedett, és hogy azt így Becskerekre is nagyobb mérvben kiterjeszteni sikerült volna, ugy mégis bizonyos, hogy a kimutatott összes előnyöket a lehető legjobb házi kezelés mellett sem lehetett volna elérni, és hogy nevezetesen azon aggodalom, miszerint a bégamenti kincstári erdőkben termelhető egész fatömeget vagy csak annak két

harmadrészét is Temesvárott a legközelebbik következő 10 év alatt épen nem lehetett volna elárusítani, igenis alaposnak mondható.

Az utolsó 10 év átlagában ugyanis Temesvárott nem több mint 18000 öl kincstári faadatott el, és e mennyiség az épen lefolyt évben is csak 25665 öltre, tehát a szerződésben kikötött mennyiségnek csak felére emelkedett.

Ha Missics ur a fafogyasztás ez aránylagosan nem csekély emelkedése okát egyedül az ottani ipar- és kereskedelemnek az alkotmányos korszakban tagadhatlanul beállott lendületében véli föltalálhatni, akkor igen csalódik, mert az jó nagy részt a tavali bőtermésnek, és a gabonaneműek e mellett is igen kedvező árainak volt tulajdonítható. E körülmények ugyanis az ottani vidék Missics ur előtt ismert lakosait, velök született tunya közömbösségük-, miveletlenségüknél és megrögzött szokásaiknál fogva arra indították, hogy a pillanatnyi jólét mámorában általánosan érezhetővé lett munkaszünetet tartsanak. Ennélfogva pedig azok a távolibb nem kincstári erdőkből fát Temesvárra szállítani hajlandók nem voltak és nem is szállítottak; így pedig Temesvárnak addig más erdőbirtokosok hozzájárultával is fődözött faszükségletét az elmúlt évben majdnem egyedül a kincstár fődözte a föntkített 25665 öllel.

Rendes viszonyok között és főleg a faárak, — s így a többi közel erdőbirtokos versenyképességének emelése mellett tehát a kincstárnak a jövő tíz év alatt sem igen lenne alkalma Temesvár szükséglete fődözéséhez az eddigi átlagosnál, vagy ha a gyáripár igen gyorsan nagymérvüleg fejlődnek, — a fönt-

kitettnél sokkal nagyobb részlettel járulhatnia. Hogy azonban Temesvár közönsége a kincstárt azon veszteségért kárpótolhassa, mely ezt a szerződés feloldása folytán érhetné, szükséges volna, hogy az 25—30000 öl helyett már a legközelebbi évben és azontúl tartósan legalább 70000 öl fát fogyasszon el; mert csak így lehetne remélni, hogy az alapítványi jószágoknak pezsgőbb életre kelt kezeléséből fejlődő verseny, továbbá a káptalan és magánosok, meg a közben sikralépése mellett még a kincstár is azon 50000 öl hasábfát adhassa el Temesvárott, a melynek átvételére az a vállalkozókat lekötötte. De a fogyasztás ily rögtöni nagyszerű és tartós emelkedését a temesvári ipar legrajongóbb barátja sem helyezhetné komolyan kilátásba; e nélkül pedig a kormány az e szerződés által biztosított előnyökről Temesvár e részt elkényesztetett közönségének különleges érdekében az egész nemzet rovására lemondani, szemben az állam-vagyon kezelésével járó felelettelherrel magát jogositva nem érezheté.

Missics ur vádjai, panaszai és állításai tehát a mennyire súlyosak, annyira nélkülözik a jogosultság, méltányosság — meg a viszonyok ismeretére és elfogulatlan egybevetésére fektetett okadatoltság alapjait, — és hogy Missics ur szavaival éljek:

„ítélje meg tehát mindezekből a nemzet, ítélje meg az ország, hogy helyesen járt-e el a pénzügy-ministerium,“ a midőn oly szerződésre lépett, melynek alapján az egész nemzetre sulyosodó terheken könnyíteni úgy iparkodott, hogy az elérhető előnyben a haza minden egyes polgára aránylagosan részesüljön anélkül, hogy e szerződés bárkinek is más mint képzelt jogaiba ütköznék.

Missics ur röpirata 11-ik lapján nem hiszi, hogy oly erdőben, melynek évi fatermése 50000 — használata 18000 öl, 32000 ölnök lábán kell maradnia és végre elkorhadnia. Missics urnak ezt rossz néven nem vehetem, mert ő arra nézve, hogy ily tárgyhöz alaposan szólhasson, az erdészeti tudományok elsajátítását nem tartá szükségesnek; pedig Selmecezen, vagy Mariabrunnban megtanulhatta volna, hogy a képzett erdészek nem azért szoktak egymás szeme közé nevetni, mert olyasmit nem hisznek, hanem teljes jogosultsággal mosolyognak a fölött, aki az efféléket hinni nem tudja. Különben Missics ur e hitetlenségben, úgy látszik — nem érzi magát kényelmesen, mert a 13-ik oldalon már megengedi, hogy az általa merésznek nevezett állítás talán mégis megállhat, de hogy ennek nem a fogyasztó piac hiánya az oka, hanem a munkaerő elégtelensége, melynél fogva „ennyi mennyiség nem is vágathatik évenként.“ — Ez állításával ismét reám támaszkodik, következő szavaimra hivatkozván: „Az összes termést a helybeli munkaerővel évről évre állandóan a piacra állítani, a lehetetlenségek közé tartozik.“

Missics ur tehát e meggyőződésben a kínálkozó vevővel szemben is keresztbe fonta volna karjait, mondván: korhadjon el, miután annak kiállítására a helybeli munkaerő elégtelen. Ily heroicus resignációval azonban a magyar kormány nem dicsekedhetik; és miután vevőről biztos volt, favágókat kerített ott, ahol azok bővében vannak, még pedig jutányos — és 6 évre változatlan árak mellett, nem évi 50 — de 80 ezer öl hasáb és a megfelelő dorongfára; a mint erről Missics urnak az előtte bizonyára emlékezetes országos ülés alkalmával meggyőződnie módjában volt, mint a hol az illető szerződés bemutatott.

Missics ur álma it tehát ne zavarja többé azon aggodalmas gondolat, hogy a bégamenti erdőkben 32000 ölnék munka erő hiányában kellend elkorhadnia. Sőt a részt is megnyugtathatom, miszerint a ministerium gondoskodott róla, hogy az eladott famennyiség a Béga partjára ki is szállítható, még pedig az eddigi áraknál sokkal olcsóbban kiszállítható legyen.

Missics ur igen szeret számokkal bizonyítgatni, mert szerinte „ezek világosabban beszélnek, mint a logica száraz következtetései“ — és ez igaz, mert:

Zahlen sind unerbittliche Richter — wenn sie nicht verstunken und erlogen sind!

Igy akarná Missics ur számokkal bebizonyítani azt is, hogy a miniszternek nem lett volna jogában évenként 50000 ölet az illető erdőkből eladni, mert annyit azokban évenként vágatni nem lehet, hacsak ez erdőket devastálni nem akarjuk; miután Divald munkájának kimutatásában meg van írva, hogy ez erdők összesen csak 44400 öl fatermést szolgáltatnak évenként.

Missics azonban jónak látta figyelembe nem venni, hogy az általa idézett kimutatásomban az illető számok fölibe írva van:

„Tartósan átlagos fatermés szabály öle kben.“

A szabályöl pedig — a mint azt Missics urnak ha ily számokkal bizonyítani akar, tudnia kellene — oly eszményi öl, melyet az erdészek számításaik könnyebbitése kedvéért szoktak használni, és mely annyit jelent, hogy 100 köbláb tömfatartalom; míg ellenben oly méretű öle k, minők Bajersdorf és Biachnak szerződés szerűleg eladvák, egyenként csak 80 köblábnyi tömfatartalommal bírnak.

Vegyük tehát elé Missics ur számláját:

$$44400 \times 100 = 4440000 \text{ köbláb}$$

$4440000 : 80 = 55500$ szerződészerü öl, quod erat demonstrandum!

Missics urat röpirata 15-dik lapján kíváncsiság lepi meg és kérdést tesz, hogy a minister, miután a város ajánlatát nem fogadta el — mit a minister ur velem közölni néhány nappal azután kegyes is volt, miért nem adta el a fát másoknak, a kik azt minden tekintetben előnyösebb feltételek alatt vették volna meg.

Erre rövid válaszom: azok a kik Bajersdorfot megelőzőleg tettek ajánlatot, vagy olyat tettek a mit elfogadni nem lett volna a kincstárra nézve előnyös, vagy ha előnyös volt — a mint ezt Missics ur erősen állítja — az illetők által nem lett volna be tartható, a mint ezt alább részletesen fogom kimutatni. Számosan fordulnak ám meg a ministeriumban, a kik fából is ígérnek vaskarikát készíteni.

Hogy pedig a f. é. májhó 6-ikán fölterjesztett és csakugyan előnyösebb ajánlatot a ministerium nem is tárgyalta, ennek két oka volt: először is a ministerium nem szokott köpenyeget es ő után fölvenni, másodsor pedig — mert egy tehénről két bőrt eladni minden tisztességes emberre nézve a lehetetlenségek sorába tartozik.

Missics ur különben ez utóbbi ajánlatot egész terjedelmében közli, a mi ismét bizonyítja, hogy ő erősen hiszi, miszerint a jó hiszemű, de — szerinte — tudatlan és rövidlátó közönséggel még a lehetetlent, a nevetségest, még azt is el lehet hitletni, hogy a fontemlitett ajánlat őszinte és komoly volt, nem pedig — egyszerűen a ministerium bosszan-

tására számított együgyü malitia. Vagy Missics ur csakugyan annyira ártatlanka, hogy ezt észre nem vette volna?

Beszéljünk hát Missics ur világos nyelvén, azaz számokban.

Bajersdorfék a kincstárnak egy ölért átlagosan 7 frt 50 krt fizetnek, az usztatásért pedig nyilvános lapjaink útján 2 frt 50 krt ajánlottak.

Missics ur pártfogoltjai 5%-kal többet ígértek, tehát ölenként $7 \text{ frt } 50 + 7 \text{ frt } 50 \times 0.05 = 7 \text{ frt } 87\frac{1}{2} \text{ kr.}$

Tegyük, hogy az usztatás és erre szolgáló építkezések helyreállításának, netaláni károk megtérítésének stb. költségei évenként nem 2 frt 50 krt, hanem csak 1 frt tennének, világos, miszerint ajánlóknak a fa egy öle Temesvárra állítva került volna . . . 8 frt $87\frac{1}{2}$ krba, a raktározás és elárusítás költségeit nem is számítva.

E mellett ajánlók arra kötelezték magukat, hogy a 7 frt $87\frac{1}{2}$ krajczárjával megveendett fát eszerződési árnál 10%-kal, vagyis ölét 8 frt $66\frac{1}{4}$ krnál drágábban a közönségnek árulni nem fogják; azaz, hogy ők 50000 öl fát a kincstártól csak azért vesznek, miszerint azt a közönségnek ölenként $(8 \text{ frt } 87\frac{1}{4} - 8 \text{ frt } 66\frac{1}{4}) = 21\frac{1}{4}$ krnyi és évenként 10625 frtnyi biztos veszteséggel ismét eladhassák.

És Missics ur most is csak gyanítja még, hogy ilyen ajánlatokat miért utasítunk el indokolás nélkül?

No hát még egyet sugok.

A Missics ur pártfogolta ajánlatot két uri ember nyújtotta át osztályomban. Ezeket én azon felvilágosítással bocsátottam el, hogy az ajánlat el fog utasítani, miután a bégamenti fatermés szerződés szerüleg el van adva, és a szerződés felbontására nincsen ok. Nehány percczel távozásuk után ez urak egyike visszatért, és bocsánatot kért, hogy a teljesíthetlen föltételeket tartalmazó ajánlatot ő is aláírta; ezt ő — ugymond — csak azért tevő, hogy a gyanut, mintha a ministerium és a vállalkozók között ő lett volna a közvetítő, magától elhárítsa; különben is előre látván, hogy az ajánlat el fog utasítani.

A 17-ik lapon Missics ur ferdítésekhez folyamodik, a mi nem oda mutat, hogy ügye igazságához nagy bizalma van. Gyakran idézett munkálatom 30—42 és 52-ik lapjából egyes tételket erőszakosan összefüggesztvén, azt igyekszik elhitetni a közönséggel, hogy a faraktár Ő Felsége meg — vagy helybenhagyására a temesvári erdőhivatal felügyelete alá tétellett, és ennek meghagyatott. E Coup d'état-ra Missics ur olvasóit már röpirata 11-ik lapján készíté elő, a hol a föntebbi idézethez még külön is hozzá teszi: (tehát meghagyatott!) Meg bizon! de ugy a mint ez a következő helyes idézetben munkálatom 52-ik lapján olvasható]:

1) e faraktár a temesvári erdőhivatal felügyelete alá helyzetett, és ennek meghagyatott,

2) hogy legfeljebb két-két sort rakasson stb.

Különben legyen nyugodt Missics ur! Az épen helyesen idézett intézkedés — és a későbbi szerződésről Ő Felségének nincs hivatalos tudomása, miután ezek egészen a minister hatáskörébe tartoznak.

De hogy miért él Missics ur illedelmes tárgyilagosságában ily eszközökkel, ez azon tér, melyre nem szívesen, sőt kényszerítve sem lépek; ezt egyelőre csak gyanítani, de kimondani még nem szándékom.

Röpirata 19—21-ik lapján Missics ur annyit kérdez egy szusz alatt, hogy hajlandó vagyok öt e föld legkiváncsibb emberének tartani, és önkénytelen eszembe jut egy közmondás a világ hét bölcsének tehetetlenségéről.

Ezeknél én hasonlíthatlanul gyöngébb lévén, megbocsájt Missics ur, hogy kérdéseinek csak néhányaira felelek.

Miért nem kérdezte a ministerium a kerületi pénzügyigazgatóságtól, hogy mit csináljon?

Mert teendőire nézve tökéletesen tisztában volt.

Miért állította össze a szerződést a temesvári pénzügyészség elmellőzésével?

Mert Budához Pest valamivel közelebb esik mint Temesvár.

Miért dolgozik a ministerium husvét első napján?

Mert Missics ur és társai azt az év többi napjainak nagy részén át csupa meddőségre kényszerítik.

És mit tesz a pénzügyministerium — a hét többi napjain?

Piaczi legyekkel küzködik.

De miért lépett a minister épen Bajersdorf és Biachchal szerződésre — egyéb vállalkozók és a nyilvános árverés vagy offertárgyalás elmellőzésével? Miért nem lépett másokkal is e tekintetben csendes és minden zaj nélküli alkuba?

Mert a minister meggyőződést szerzett magának arról, hogy Bajersdorf ajánlatánál előnyösebbet tenni és annak meg is felelni ez idő szerint Bajersdorf és Biachon kívül senki sem lett volna képes.

Kimutattam már, miszerint 50,000 öl és eselleg több kincstári hasábfát Temesvárott megfelelő áron már a legközelebbik 10 év alatt évenként eladni, bátran a lehetlenségek közé sorozható; és hogy ott az eladható kincstári fa mennyisége a legközelebbi években még rendkívüli viszonyok között sem fog 25—30000 ölnél többet tehetni. A vállalkozók tehát kénytelenek lesznek legalább is évi 20—25000 öl fával távolabbi piacokat fölkeresni, s e részt legnagyobbára vasuti szállítást igénybe venni. Hogy e szállítás rendes árai mellett tűzifát távoli vidékekre vinni kár nélkül nem lehet, az köztudomásu és könnyen felfogható, ha meggondoljuk, hogy egy ölnök rendes szállítási ára Temesvártól Bécsig 30—33 frt, bécsi piaci ára pedig 23 frt.

Bajersdorf által azonban ez mégis eszközölhető azért, mert neki teljesen megbízható értesülés szerint — bármi famennyiségnek a bázias—marcheggi vonalon igen mérsékelt áron való szállítására van szerződészerű joga, mi nélkül a megtámadott vállalatba a kikötött föltételek mellett fogni a bukás világos veszélye nélkül senkinek sem lehetne.

Hogy a szállítási ár, melyet Bajersdorf és Biach a bázias—marcheggi vonalon fizetnek, mily csekély lehet, erre nézve elég megemliteni, miszerint ők Moldvából Báziason át évenként sok ezer öl fát szállítanak vasuton Bécsbe, s azt ott 23 forint-

jával eladják; holott az ől vasuti szállításának rendes ára Bázsiástól Bécsig egymagában is kerek számmal 40 frtot tesz.

Röpirata 22-ik lapján Missics ur nemzetgazdasági ismereteinek fényes tanuságát adja, a midőn nagy hatásra számítva fölkiált: hogy Bajersdorf és Biach nem tekintve a kincstárnak fizetendő csekély árt, ezt kényük kedvük szerint a nekik tetsző magasságig bármikor emelhetik.“

Ha azon korban élnénk, a midőn még sikerült Jericho fölött a napot megállítani, akkor Missics ur ez állítása előtt meghökkentem volna. De miután ma már futásában a földet — és azon az ajánlat és kérés folytonos egymásra hatását sem lehet megakasztani, a veszély valamivel csekélyebb, mint a minőnek az első pillanatra látszik.

Tudjuk, hogy Temesvár közelében sok ezer holdra terjedő alapítványi erdők terülnek el; hogy ezeknél még közelebb a kalocsai érsekségnek és magánosoknak is vannak erdőségeik, s hogy mind ezen erdők a helyi viszonyok minőségénél fogva arra utalvák, miszerint terményeiket a temesvári piacra szállítsák, mihelyt ott a fának ára elég nagy leendő, hogy a nevezett birtokosok az illető fuvarbért elbirhassák. De a temesváriak a rettegett áremelés ellen még az oraviczai köszén által is biztosíthatnak. Ennek mázsája Temesvárott jelenleg 65 krba kerül, és jeles minőségénél fogva az nemcsak a gyáripar, de a házi használat czéljainak is megfelelően, igen alkalmas a vállalkozók tulságos áremelésének megfelelő ellensúlyozására. Ugyanez áll a marosvölgyi erdőkre nézve, és ha talán nem is a jelen pillanatban, de igenis azonnal, mihelyt Arad és Temesvár között a vasuti közlekedés megnyílik.

A hol tehát annyi és oly hatalmas a versenytárs, ott a fárakat bármi consortium is nem a neki tetsző magasságig, de legfeljebb csak bizonyos megfelelő, és az általános viszonyok belső természetében rejlő mértékig emelhetendi. E szerint tehát állíthatni ugyan, hogy megszűnt Temesvárra nézve a szomszéd magánerdőbirtokosok és az egész nemzet rovására létezett csekély faár, — de a feljajdulás, miszerint a megkötött szerződés által az egyedáruság leggyűlöletesebb és legtűrhetlenebb neme állíttatott fel, az indokolhatlan túlzások közé tartozik.

Röpirata 22—23 és 24. lapján Missics ur ismét számtani feladatok megfejtésében fáradozván, kimutatni iparkodik, hogy a kincstárra a szerződésből háromló kár tíz éven át 2.921,900 forintra rug.

Egyszerű észjárásommal én a jövedelemszaporodást, mely e szerződés végrehajtásából keletkezik, következőleg számítottam: Temesvárott eddig átlagosan 18000 öl hasábfát tudtunk évenként eladni. Ugyanannyit most ölenként 75 krral drágábban értékesítvén, nyerünk 13500 frt.

Azonkívül még 32000 ölet tudunk 4 frt 50 krnyi átlagos tőke-áron eladni 144000 frtért anélkül, hogy ezáltal a személyzeti, adó vagy egyéb költségek szaporodnának.

Ehez járul, hogy az összes fatermésnek az eddiginél sokkal nagyobb része fog mint műszerfa értékesíttetni, a minthogy az idén is e réven körülbelöl 80000 frt fog befolyjni oly kerületből, mely eddig ily czim alatt átlagosan évenként csak 10—12000 frt szolgáltatott.

Hozzá teszem, hogy a tudomány utmutatásai szerint a szállítási költségeket is igen valószínűen jóval lejjebb szorítani sikerülend; hogy a vízi szállítás és raktározás költségeitől és bajaitól teljesen megszabadulunk; hogy az eddiginél sokkal több do-rongfát értékesítendünk stb.

Missics ur ellenben reánk dictálja, hogy a fa ölének árát 10 frt 12 krral kellett volna számba vennünk, és hogy miután mi azt 7 frt 50 krjával adtuk el, tiszta veszteségünk ölenként 2 frt 62 kr, vagyis 50000 öl után a föntkitelt összeg.

Nevezetes, hogy Missics ur e számítás alkalmával:

1) már nem kételkedik benne, miszerint az 50000 öl csak-ugyan minden évben bizton ki lesz állitható;

2) hogy a rékási kerülethez tartozó erdőkre nézve egészen más tökeárakat mutat ki, mint a temesvári kerületbeliekre nézve, pedig e különböző megnevezések alatt e két kerületnek a szerző-dés által tökéletesen egy és ugyanazon részei érintetnek;

3) hogy csak a rékási, vagy temesvári tökeárakat veszi számba, holott a szerződés a lugosi és facseti erdőkre is kiterjed;

4) hogy az illető kerület személyzeti költségeit bámulatos önkénnyel állapítja meg, ilyenmü proportiót állítván fel: a pécs-kai, lippai és temesvári igazgatóság személyzete kerül 46528 frtba, tehát a lugosi, hova a facseti is tartozik és a temesvári kerül évenként 23264 frtba.

Ezek szerint az egész hosszú számpéldának minden egyes száma hibás, és így az arra fektetett egész állítás alap-talan, nem való, szóról szóra nem igaz.

E számításról tehát Schiller nélkül is elmondható:

Es ist der Fluch aller falschen Zahlen, das sie den Rechner jedesmal compromittiren.

A röpirat 26. és 27-ik oldalán ismét számtani példával találkozunk, melynek alapján állittatik, hogy a kincstár, ha 35000 öl fát Temesvárott 10 frtjával adott volna el évenként, ugyanannyit nyer vala, mint az 50000 öl szerződészerű értékesítésével. A pénzügyministerium tenát 10 év alatt 150000 öl fától ok nélkül fosztja meg az országot s azt ezáltal uj 1,127500 frtban károsítja meg.

E számpéldának ismét csak az a baja, hogy alapja nincsen. Eddig ugyanis Temesvárott 25666 ölnél többet, soha egy évben még a legrendkívülibb körülmények közt sem tudtunk elárusítani, oly év azonban nagyobb számmal fordult elő, a hol az eladott famennyiség csak 12—14 ezer ölet tett; az utolsó 10 év általában pedig évenként nem több mint 18000 öl értékesítettet 10 forintnál sokkal csekélyebb árakon.

Missics ur szerint azonban kétséget sem szenved, hogy ott 35000 öl 10 frtjával minden évben biztosan elárusítható, mert „mult év deczember havában már nem volt fa“ — a mi egyszerűen nem igaz, „addig pedig eladatott 23000 öl“ — csak hogy nem tudjuk mióta? „a Béga partján pedig volt még 12000 öl, a mit szinte ellehetett volna adni“ — a 23000 öllel együtt, vagy másfél év alatt.

Missics ur továbbá e számpéldában az usztatás költségeit ölenként 50 kr-ra teszi, holott Bajersdorftól ily czim alatt ölenként 2 frl 50 krt kaphatna.

E számtréfák végén azután egész illedelemmel

mondja Missics ur, hogy ez olyan „sem posztó sem pénzféle“ gazdálkodás. Helyesebb lenne talán azt mondani, hogy az ily számpéldáknak „sem füle sem farka.“

Diadala érzetében Missics ur még egy adomát is mond el, mire nekem is eszembe jutott egy, melynek elbeszélhetésére én is engedelmet kérek.

Egyszer egy tisztességes mesterember szegény családjá becsületes munkával szerzett kenyerét egy kis szallonával költögette el, a midőn ablaka alatt hizott sertéseket tereltek. Ezt az inasként jelen volt ripök megpillantván felsóhajtott: Hej mester uram! ha most 20 forintunk volna és valaki kölcsön adna 10-et, meg a lyukas hidon találánánk 20-at, 200 fontos disznót vennénk és én aztán a szalonnát minden kenyér nélkül enném! E könnyű beszéd hallatára a mester méltó haragra lobbant és a ripököt jól elnáspágolta, nehogy ez a teljesíthetlen föltevések alapján kerítendő szalonnával gyomrát megronthassa.

A helyi viszonyok mély ismeretét tanusítja Missics ur, a midőn felkiált, hogy „Aradon tehát csak ezután kíván a kincstár egy faraktárt állítani“, holott Aradon kincstári faraktár emberemlékezet óta létezik.

Azt pedig, hogy a ministerium a vállalkozókat kötelezte a temesvári faraktárt föntartani, és ott az átvett fából évenként legalább is 18000 ölet, azaz annyit áruba bocsájtani, a mennyi kincstári fát Temesvár eddig átlagosan elfogyasztott, ezt Missics ur a Temesvárott létező főraktár megszüntetésének nevezi.

Röpirata 40-ik lapján olvassuk: „erit mihi magnus Apollo!“ a ki megmondja, hogy a kincstár miért tartotta fen magának a jogot Lugoson, Facseten és Rékáson, egyáltalában Temesváron kívül bárhol faraktárakat állítani?

Megmondom, de óvást teszek az ellen, hogy Missics ur Apollójának neveztessem, — ettől ments Isten!

Missics ur tehát nem tudja, hogy ott ahol a fatermés belterjesen használtatik fel, 50000 öl hasábfa készítése mellett bizonyos mennyiségü dorongfa is készül?

Nem tudja, hogy Bajersdorf csak a hasábfa átvételére köteleztetett?

Nem sejti, hogy a kincstár a vidéki fakereskedést azért tartotta fel magának, s abból a vállalkozókat azért zárta ki, hogy e dorongfát is értékesíthesse?

Nem hiszi, miszerint a közönség kényelme megkívánja, hogy a fa helyenként raktárakban helyeztessék el?

A temesvári faraktározás állítólagos veszélyeire nézve következőleg nyugtatja meg Missics ur a közönséget: igaz, hogy a temesvári faraktárban 20000 öl fakészlet a lángok martalékja lett, de még sem igaz, mert nem azért égett meg hogy vízzel locsolták, hanem — mert felgyújtott.

Ez okoskodás a röpirat 42-dik lapját disziti; a 41-dik lap egyik kikezdése pedig így hangzik: „Mind eddig hallgattunk mindnyájan“ — ha ezt folytatják, philosophus mansisses,

Hogy Missics ur milyen hirmondók után indul, meglátszik a 43-dik lap következő soraiból: „azon örvendetes hirrel lepe-

tett meg városunk és e vidék, hogy az ölfának árát 1-ső szeptembertől kezdve Bajersdorf és Biach uraknak ismét 2 frttal felrugtatni méltóztatott, és e szerint már most ennek középára nem 10 hanem 12 forint.

E közlésre alapítja Missics ur legmulatságosabb számtréfáinak egyikét, kimutatván e réven a 44-ik és 45-ik lapon, hogy az elébb kiszámított kár most már nem 2921900 — hanem 4044228 forint. Kár, hogy e nagyszerű számtréfa alapja tiszta valótlanság! — A temesvári raktárban ugyanis a fa ára szeptember 1-én nem 12 frt, de 10 és 11, átlagosan tehát 10 frt 50 kr volt, és azóta mai napig is az!

És annyi alaptalan és valótlan állítás, annyi ferdítés, oly számtalan a jóhiszemű közönség itéletének félrevezetésére irányzott kísérlet után Missics ur elég vakmerő állítani, hogy mindez tisztán a közérdek szempontjából történt?

Valóban igen hasznos dolgot követne el Missics ur, ha számos nagyhangzású mondatai közül néha egyet-egyét magára alkalmazni méltóztatnék, például azt, a mely röpirata 43-dik lapján helyesebben így hangzanék:

Mert azon nemzet, melynek számos fia van, kik a közügy magasabb színvonalára emelkedni soha sem tudtak, a közérdeket személyes érdeknek, melléktekinteteknek, a megkövetetéstől való félelemnek feláldozni mindenkor eszközválogatás nélkül készek és képesek, utoljára is áldozatjává válik a népsöpredék vak szenvedélyének.

Hogy azon fa ne menjen veszendőbe, mely a műszerfa készítése után Temesvár legközvetlenebb közelében például a

Jagdwaldban fönmarad, a kincstár fön tartotta magának, e fát Temesvárra behordattatni, még pedig szekéren és nem a csatorna vizén.

Ezen Missics ur mélyen megbotránkozik, mintha nem tudná, hogy a Jagdwald Temesvárhoz sokkal közelebb esik, mint a Béga csatornájához, vagyis: hogy onnét a fát közvetlenül sokkal rövidebb vonalon lehet a városba szállítani, mint a Béga bármely pontjához, a honnét az usztatható lenne.

Nyomatékokat óhajtván ez új vádnak adni, Missics ur felsóhajt; „Hogy pedig ezáltal mily roppant nagy kár háramlik ismét az államra, ki fog derülni azon körülményből, hogy magán erdőkből Temesvárra szállítandott fának csupán fuvarbére 6 frt“ — Tehát a szerződésben az áll, hogy a kincstár magán erdőkből fog fát Temesvárra szállítani? És Missics ur nem tudná, hogy például a Jagdwald, mely Temesvár lakóinak egyik kedvelt sétahelyét képezi, alig félóránnyira van Temesvárhoz, s hogy onnét a fuvarbér a várba és a városba okvetlenül csekélyebb, mint a többi erdők legis legtöbb részeiből a Béga csatornáig?

Ily malitiát, — hogy Missics ur szavaival éljek — „csak az képes kellőleg felfogni, ki az idevaló viszonyokat ismeri.“

Röpirata 36-ik lapján Missics ur ismét vádat emel, hogy a vállalkozók az átvett famennyiség árának két harmadával minden évben december hó 15-éig. és pedig minden kamatok fizetése nélkül adósok maradhatnak.

A kincstár ugymond ő „lemond minden ok nélkül egy olyösszegekről, melynek fizetése alól a vállalkozókat már csak

azért sem menthette volna fel, miután ezek a fából begyűlt pénzt hevertetni nem hanem forgatni és kamatoztatni fogják.

Azután ismét kiszámítja, hogy e kamatok félévi elengedéséből a kincstárra 10 év alatt 75000 frt kár háramlik.

Végül oda nyilatkozik, hogy a ministerium oly elengedések tételére nem is illetékes.

Egy kivételesen higgadt pillanatában azonban Missics ur a 47-ik lapon azt mondja: „E kérdésnek tengelye, mely körül ez forog . . . az, hogy a pénzügyministerium e szerződés által kárt, vagy basznot hozotte a kincstárra?“

Bíráljuk meg tehát a vádat ezen — valamint azon másik szempontból is, hogy a megtámadott elengedés csakugyan positiv hasznot hajthat-e a vállalkozóknak?

Hogy a vállalkozók az átvett hasábfáért az átvétel alkalmával az értéknek csak $\frac{1}{3}$ -át tartoznak készpénzben lefizetni, $\frac{2}{3}$ -át pedig megfelelő értékpapirokkal való biztosítás mellett csak ugyanazon év december hó 15-én, és hogy az utóbbi összeg után késedelmezési kamatot nem fizetnek, az való: — valamint hogy az is igaz, hogy ez eljárás a vevőket tetemes károsodástól óvja meg. Téves azonban a nagyhangzásu de a tényállásnak és a dolog természetének meg nem felelő és tulzáására nézve a járatlannak is szembeötlő állítás, hogy a vállalkozók az egész átvett fát azonnal, még pedig sokkal nagyobb mint a fizetett áron eladhatnák, s így oly rögtön bevehető összeg után, melyet csak később és kamat nélkül tartoznak befizetni, ők tehetnék zsebre az időközben másutt gyümölcsözőleg

elhelyezett tőke kamatait. Miről Missics ur igen könnyen szerezhet meggyőződést, ha a temesvári faraktárt megvizsgálván, az ölfamennyiséget megszámlálja, mely ott az átvétel óta még mindig kamatozó elhelyezést vár. Pedig ez idén csak 23000 öl adott át, miglen jövőre 50000 öl fog a vállalkozók által átvétetni.

Bizonyos ellenben az, hogy a kincstár a szerződészerü eladás e fizetési módozatjából nemcsak kár nem, de sokkal nagyobb haszon háramlik, mint amilyen e részt a házi kezelés szerinti faeladás mellett eddig eléretett vagy jövőre elérhető volna.

A kincstár ugyanis az utolsó 10 év átlagában Temesvárott évenként az egyik usztatás idejétől a másikig 18000 öl hasábfát adott el, s ezért a pénzt — úgy mint ezután a vállalkozók az átveendő egész mennyiségért — egész éven át befolydogáló néhány forintnyi részletekben vette be a nélkül, hogy a még el nem adott fában heverő tőke után az év hátralevő részére késedelmezési vagy bármi más néven nevezendő kamatokban részesülhetett volna.

Föltéve azonban, hogy a kincstár a Béga partjaira ezután 50000 ölet kiállítand, ennek $\frac{1}{3}$ -áért, tehát majdnem annyiért, a mennyit az eddig átlagosan eladott, azonnal készpénzt kap; a többi 32000 ölnök értékesithetőségéről pedig nem kell mint eddig lemondania. De a megfelelő pénzüsszegre sem kell — mint eddig a 18000 öl értékének beváltására — egész évig várakoznia: mert ez addig is teljesen biztosított részlet mindig már az usztatás idejétől számított nyolczadik hónap derekán fizetik meg.

Missics ur tekintélyre vél szert tehetni, a midőn három megye egy milliányi lakosságának háta mögé buvik s onnét kiabálja, hogy nemcsak Temesvár városa, hanem egész Torontál, Temes és Krassómege népessége egyesek tulterheltetésével és az egész vidék iparának hátrányával két bécsi kereskedő érdekeinek áldoztatott fel.

Hogy e szerződés Torontál, Temes vagy Krassómege vidéki lakosságát és Becskerek városát nemcsak hogy nem sujtja, de ugyszólván nem is érinti, az abból világlik ki, hogy a kincstár magának tartotta fen az illető erdőket befoglaló terület minden községének, azok egyes lakóinak és iparosainak összes házi faszükségletét fedezni. Nevezetesen Becskerek városát illetőleg pedig meg kell jegyezmem, hogy oda az utolsó 10 év átlagában Temesvárról a Bégán évenkint nem több mint 692 öl kincstári fa szállítatott; oly csekély mennyiség, miszerint bajos elhinni, hogy az Becskerek faszükségét fődözhetne, vagy a többi kereskedők által odahordott fa áaira szabályozólag hathatott volna.

Különben is köztudomásu, hogy Becskerek piaczn legnagyobb részt baranya- és szerémmegyei cser-gyertyán tölgy meg a szávamenti vidék kőris- és tölgyfája szerepel, melyet visszatérő gabonahajók hoznak oda.

A röpirat 47-dik lapján ezt mondja Missics ur :

Ki van mutatva, hogy épen ezen erdők a magyar birodalom erdőinek legjövedelmezőbb részét képezik“ — de csak a szerződés megkötése után és következtében, mert addig 18¹/₂ krt jövedelmeztek év- és holdanként. — És miután — ugymond — ezen erdők bérbe adattak, jelent meg a pénzügy-

ministerium rendelete, melynek 3. pontja szerint „az összes állam-erdőségek jövőre is házi kezelés alatt maradnak.

„Esző után köpönyeg.“

De miután ez erdők bérbe adva nincsenek, és csakugyan házi kezelés alatt állanak, talán — eső nélkül köpönyeg?! Talán csak Missics ur az, a ki állithatja, miszerint oly buza föld, melyet a birtokos maga szánt föl és vet el, melynek termését ő maga aratja le és a legközelebbik fő-utig elviszi, hogy ott eladja, — nem kezeltetik házilag, hanem bérbe van adva.

Mondja csak Missics ur! igazán hiszi-e és ha igen, mit gondol? mi indithatta volna a m. k. pénzügyministeriumot:

1) az Ön által idegennek nevezett, de valójában pozsonyi születésű és oda tartozó — azonban akár magyar akár idegen kereskedő gyors gazdagítását a nemzet elszegényítésével előmozdítani?

2) az ország közvagyonát elpazarolni, a népre új adót új terhet róvni „nem a kincstár, nem az állam, hanem két idegen bécsi kereskedő érdekében?“

3) három megye és egy szabad kir. város nagyszámu lakosságát két ember egyedáruságának és zsarolási vágyának feláldozni, és

4) „két ember iránti megmagyarázhatlan előzékenységből“ oda adni „az erdők kezelésének mézét, és magának a viaszkot megtartani?“

Mondja csak kérem mit gondol? mi indithatott volna engem ily megmagyarázhatlan és honáruelőzékenységre? —

Mert itt én voltam a kezdeményező; én léptem a kereskedőkkel érintkezésbe; a szerződés egész tervezete tisztán az én művem, és én kértem a ministert indokolt jelentésben annak megkötésére! — Tessék tehát e megmagyarázhatlan előzékenységemet megfejteni. — Önnek — a ki a ministerium veséit oly sikerdusan vizsgálgatja, a ki oly biztosan tudja, hogy a nap és éj minden órájában én mit mivelek, — Önnek ezt is tudnia kell — alaposan és részletesen!

Azért hát csak ki a medvével! mert különben és mindaddig kénytelen vagyok

Önt vakmerő rágalmazónak és az igazság gonosz elferdítőjének nyilvánítani.

Vagy talán csak azért gondolta és mondá el Ön mindezeket, mert

az önismeretet az emberismeret legbiztosabb forrásának tekinti?

Lássa Missics ur! engem röpirata 34-dik lapján tett azon kérdése, hogy „mit ért a pénzügyministeriumbeli előadó tanácsos ur . . . az említett közleményben annyiszor hangsúlyozott sikasztások alatt?“ — igen meglepett. — Ön tehát a mult 20 évi korszak kezelését és annak képviselőit minden kivétel nélkül tiszteli? Talán mert e korszakba esnek a kedves emlékü aszályosság évei is?

Pedig kérem, azok közül, kiket Ön egész összességükben annyi rokonszenves tisztelettel illet, a mostani magyar kormány már megdöbbentő számú egyént volt kénytelen sikasztások miatt, vagyis — hogy érthetőbbéu szóljak — mert

*

az állam vagyonát meglópták, részrehajlatlan btróságok ítéltelei alapján elcsapni!

Azért ha „nem is a legháládatosabb feladat kigyót, békát kiáltani egy előbbi rendszer ellen“ — amit különben nem is tettem, de szükséges mégis, hogy a nemzet tudja, mily a u g i a s - i s t á l l ó b a lépett a m. kir. pénzügyministerium, midőn az államjavak kezelését átvette; hogy tudja az ország, mily rendszer utófájdalmain kell e ministeriumnak átesnie, hogy a gépezet rendes működése úgy indulhasson meg, miszerint az államjavak — még Missics ur és társai éktelenkedései daczára is, természetyszerű rendeltetésükhöz képest a nemzetre súlyosodó terhek enyhítéséhez lehető legnagyobb tartós jövedelemmel járuljanak! — Azért a mult állapotok ismertetését folytatni szándékom és folytatni fogom annál inkább, mintán Missics ur állítása szerint „a z o n h á z n a k“, melyből a támadást intézem, „f e d e l e ü v e g b ől v a n“.

Tessék hát bele nézni! Biztosítom, hogy olyasmit vagy ahoz hasonlót, mint a mire a földhitelintézet tömör falai között őrizett e g y n é m e l y o k m á n y b ől következtetni lehetne, ez üvegfedél alatt látni soha senkinek sem leend alkalma. —

DE BALLAGI GÉZA.

